

Prof. Milan Jelínek slaví významné životní jubileum (*22. 6. 1923)

Základní údaje o životě a díle prof. PhDr. Milana Jelínka, CSc., byly zahrnuty do textu publikovaného v souvislosti s jeho osmdesátými narozeninami (Stil, 2004, s. 503–504), u příležitosti dalšího jubilea je však vhodné ty nejdůležitější údaje rekapitulovat a připojit aktualizace – zvláště v případě tak vitální a čínorodé osobnosti, jakou prof. Jelínek nesporně je, mají doplňky tohoto druhu plně odpodstatnění.

Jubilantovy životní postoje byly už od počátku ovlivněny několika významnými skutečnostmi: v Brně, v jeho rodném městě, s nímž spojil svůj profesní i osobní život, vedle sebe v době jeho mládí a dospívání – tedy ve 20. a 30. letech 20. století – existovalo a někdy se i střetávalo české a německé společenství. Právě bilingvní prostředí, v němž vyrůstal, a puristické tendence, které se v té době v češtině poměrně výrazně projevovaly a s nimiž se setkával například už v době gymnaziálních studií, předznamenaly jeho dlouhodobý zájem nejen o problematiku purismu, ale o kulturu jazyka obecně. Protože po nacistické okupaci r. 1939 byly české vysoké školy uzavřeny, byl M. Jelínek po maturitě r. 1942 stejně jako mnoho jeho vrs-

tevníků totálně nasazen v Rakousku. Zapojil se do protinacistického odboje, byl zatčen a vězněn gestapem, na konci války se mu však podařilo šťastně uniknout a vrátit se domů.

Vysokoškolská studia na filozofické fakultě brněnské univerzity M. Jelínek začal ihned v r. 1945; jako studijní obory si zvolil češtinu, ruštinu a srbochorvatštinu (jak byl tento obor v té době vymezen). Jeho odborný růst byl velice dynamický – r. 1950 získal titul PhDr., r. 1957 hodnost kandidáta věd (CSc.), r. 1960 se na brněnské filozofické fakultě stal docentem a r. 1964 profesorem. V té době byl také mj. děkanem filozofické fakulty (1962–1964) a o něco později zastával funkci prorektora brněnské univerzity (1966–1969).

Zlom nastal po ozbrojeném zásahu vojsk Varšavské smlouvy v Československu v srpnu 1968 – prof. Jelínek byl kvůli svým postojům propuštěn z brněnské filozofické fakulty, vyloučen z komunistické strany a bylo mu zakázáno publikovat. Díky pomoci přátel mu bylo umožněno přejít do brněnské pobočky Ústavu pro jazyk český Československé akademie věd a příležitostně také publikovat – mezi těmi, kteří měli odvahu

poskytnout M. Jelínkovi krytí svým jménem, patřili např. J. Balhar, O. Ševčík, a také jeho vlastní manželka – dr. Jana Jelínková. I přes konflikty se Státní bezpečností se M. Jelínek v té době podílel rovněž na dalších aktivitách, jako bylo např. vydávání samizdatových publikací. Do veřejného i odborného života se prof. Jelínek naplno vrátil až po konci komunistické éry v listopadu 1989. V letech 1990–1992 byl rektorem Masarykovy univerzity, v letech 1991–1992 zastával i funkci předsedy kolegia rektorů vysokých škol.

Po odborné stránce se M. Jelínek kromě jazykové kultury věnoval a věnuje především stylistice, a to zvláště stylu odbornému a publicistickému, což ukazuje už jeho první knižně vydaný titul *O jazyku a stylu novin* (1957). Své pojetí teorie stylu představil v práci *Stylistické aspekty gramatického systému* (1974), která vzhledem k výše připomenutým nepříznivým okolnostem vyšla pouze jako interní tisk Ústavu pro jazyk český Československé akademie věd. Navázat na ni mohl až cca o dvacet let později, v kapitole o stylistice, kterou napsal pro kolektivní *Příruční mluvnici češtiny* (1995); problematice stylu a stylistiky se dále věnoval v heslech zpracovaných pro kolektivní *Encyklopedický slovník češtiny* (2002). Publikoval rovněž rozsáhlé stati o dějinách českého purismu, a to

jak německy, tak česky – *Der Purismus in der Entwicklung der tschechischen Schriftsprache im 19. und 20. Jahrhundert* (v práci *Deutsch-tschechische Sprachbeziehungen*, Regensburg 2000) a kapitola *Purismus* v knize *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky* (Praha 2007). Podle dodatků k bibliografii M. Jelínka zpracovaných M. Krčmovou (jsou dostupné také v elektronické podobě na webu sborníku *Linguistica Brunensia*, http://www.phil.muni.cz/sborniky/rada_jazykovedna) publikoval jubilant od připomenutého r. 2004 více než třicet prací nejrůznějšího zaměření – od popularizačních textů reagujících na aktuální otázky vývoje jazyka a jazykové kultury až po výše zmíněné obsáhlejší práce syntetického charakteru.

Jubilantovy zásluhy odborné i osobní byly oceněny domácími i zahraničními vyznamenáními (např. pamětní medaile Masarykovy univerzity, čestný doktorát Slezské univerzity, francouzský řád *Commandeur dans l'Ordre des Palmes académiques*).

U příležitosti významného jubilea nelze než přát prof. Jelínkovi do dalších let stálé zaujetí odbornou činností, které je pro něj typické, a především pevné zdraví, štěstí a hodně sil.

Michal Křístek (Brno)

Моји сусрети с професором Миланом Јелинеком

Наш први сусрет догодио се у Ополу када сам допутовао по први пут у Пољску на међународну научну стилистичку конференцију коју је организовао проф. Станислав Гајда, кога сам претходно срео на Конгресу салависта у Братислави 1993. године. Од следеће (1994) године почео сам

да објављујем радове у његовој *Stylistici*. Касније, када су Србији скинуте санкције, постао сам и члан редакције овог веома значајног међународног и пољског часописа. По завршетку конференције, негде увече, нашло се нас десетак учесника конференције у хотелској соби код двеју

Рускиња. Састав је национално био мешовит. Дошло је и двоје Пољака из града, јер су се са неким од присутних познавали. А међу таквом групом, колико се данас сећам, били су: проф. Марија Котјурова из Перма, проф. Стефана Димитрова из Софије, проф. Милан Јелинек из Брна, и још неки други. Разговор је текао на различите теме. Онда, као по некој команди, сви су желели да ја говорим о томе шта се дешава у Југославији. Наравно, била је то 1995. година, у којој је још беснео рат у неким бившим југословенским републикама. Тудио сам се да у свом приказивању рата будем објективан колико је то било могуће да један Србин буде објективан, Србин чији је православни народ у рату са другим верама (католичком и исламском) истог народа. Када сам завршио своју причу, сећам се као да је било јуче, проф. Котјурова је напоменула да се она свако јутро моли Богу да спасе и сачува српски народ. Проф. Јелинек је додао: „Професоре Чаркићу, док сам саслушао Ваше излагање, схватио сам да Запад тамо вас на Балкану разара ратом, а нас Чехе и друге разара капиталом“. А онда је додао: „У време мога рођења Чеси су просто обожавали Србе, а то су изражавали тиме што су својој деци често давали српска имена. И моје име Милан је такође српско име. Данас чешка деца добијају претежно немачка имена, тако да се Чеси полако, али неприметно германизују.

После овога сусрета виђали смо се скоро сваке године на стилистичким сусретима у Ополу. Једном приликом, мислим да је то било у години када је одиграна Олимпијада у Грчкој, пред почетак Пленарне седнице, пришао ми је проф. Гајда и рекао нешто на пољском и удаљио се. Тада нисам знао пољски, тако да сам остао у чуду, питајући се шта је то проф.

Гајда тражио или желео од мене. Нисам видео да је поред мене био проф. Јелинек и да је приметио моју збуњеност и зачуђеност. Обратио ми се речима: „Професор Гајда Вам је рекао да треба да председавате Пленарном седницом“. Обично по завршетку наших конференција у Ополу, или негде изван, а уочи нашег поласка кућама најмање четири професора су била позивана од стране проф. Гајде на вечеру у његов стан. Међу тим професорима обавезно смо били проф. Јелинек и ја. На тим вечерама сам приметио колико присутни професори уважавају и цене проф. Јелинека, и с којом пажњом сви присутни прате оно што он говори. Морам признати да су ми те вечере веома много пријале: био сам поносан што сам и ја као Србин и српски научник на неки начин изабран да будем у таквом друштву.

Године 1998. проф. Јелинек позвао ме на међународну конференцију у Брну под називом *The Cross-Roads of European Culture*. Након завршетка конференције десетак учесника нашло се увече у стану проф. Јелинека на вечери. Колико се сећам, друштво је било веома шаролико; било је: Руса, Словака, Немаца, Аустријанаца, Француза, Енглеца. Време је брзо пролазило уз шале и досетке. Говорило се претежно на четири светска језика: француском, немачком, руском и енглеском. То је зависило од тога ко је с ким разговарао и ко је који језик знао. Углавном се пило црно вино. Мени се чинило да је било домаће, јер нису отворане флаше него је оно доношено у бокалима и тако сервирано на сто. Проф. Јелинек је седео поред мене. И он је пио црно вино. У једном тренутку сам га упитао: „Професоре Јелинек, зашто пијете црно вино, а имате шећер?“ Он ми је одговорио. „Имам 75. година, од нечега морам умрети“, и заго-

нетно се насмешио. Те вечери показао ми је књигу која је писана руком, а односила се на период из 1968. године (када су Руси упали у Чехословачку). Неколико професора и других културних и јавних радника је написало тај текст који се налазио у показаној књизи. Та књига и текст у њој био је за то време тајан, и због тога је могла да лети глава са рамена. Тај рукопис, ако се добро сећам, био је преписан руком у десетак примерака, и тако је ишао од читаоца до читаоца. Један примерак је остао у власништву проф. Јелинека, који је био један од главних иницијатора његовог настанка. Детаља, које ми је тада износио проф. Јелинек, а који су се односили на догађаје из 1968. године, данас се нажалост не сећам. Но због своје патриотске делатности проф. Јелинек је био више пута затваран, али је, како ми је онда говорио, брзо био пуштан на слободу, јер су се неки моћни пријатељи са Запада заузимали за њега. И ова 1968. година за проф. Јелинека је значила изгнанство из тадашње Чехословачке, када је боравио у Француској, у Паризу на Сорбони.

При нашим сусретима увек је користио могућност да напомене да изузетно цени српски народ и да веома воли Србију. Стога сам смишљао како да нађем начина да га доведем у Београд, у Србију, а да то буде званично. Тако нешто сам успео да остварим, и једног септембра он је дошао у Београд на *Научни састај слависта у Вукове дане*. Своје излагање написао је на српском језику, који је добро разумевао, али ипак није чисто изговарао српске речи. Мало сам редиговао његов реферат, и он га је прочитао уз коректну употребу српске акцентуације. Иначе, проф. Јелинек одлично говори и пише немачки, француски и руски, а чита и разуме све словенске језике. Наши разговори су обично текли на руском језику, мада

је он неретко тражио од мене да говорим српски и сам покушавао да одговара на српском језику. Било је то потешко за њега, па је онда спонтано прелазио на руски језик и наша комуникација је даље текла без већих проблема. Том приликом у једном од београдских ресторана, где смо изашли на вечеру, повела се прича о његовом изгнанству после догађаја који су се збили у Чехословачкој после 1968. године. Није се нешто посебно задржавао на својим данима у Паризу, али је напоменуо да је тамо за време свога боравка на Србони упознао и неке наше професоре са Филолошког факултета у Београду, као и Филозофског факултета у Новом Саду. По повратку из изгнанства у Чехословачку бива изабран за ректора Универзитета у Брну. Био је то посебно тежак период у којем је требало извршити потпуну реорганизацију Универзитета и довести и поставити потпуно нове људе. Све је то проф. Јелинек као ректор Универзитета, уз велики труд и залагање, обавио на задовољство свих са Универзитета. А тиме је била задовољна и шира јавност. Но у томе је прошло неколико година док се нови токови нису усталили и пошли већ зацртаним путевима, тако да није било времена за науку и неке приванте, породичне активности.

Видели смо се опет, колико се сећам, након бомбардовања Србије од стране НАТО-а. Мислим да је то било поново у Ополу. Био је прилично депримиран и разочаран поступком тадашњег председника Чешке Републике г. Хавела, који је веома оштро и некоректно иступао против Србије. Проф. Јелинек ми је рекао да се због тога стиди што је Чех и што има таквог председника. Испричао ми је да је г. Хавелу писао два или три пута, протестујући против његовог односа према Србима. Рече ми да никада није добио

одговор од г. Хавела. Али да је једном био позван на пријем код Председника, и тада му је у лице рекао све то што је писао и што је мислио о његовом ондашњем понашању. Одговор г. Хавела је отприлике био овакав: „Милане, ја добро знам ко су Срби, али ја сам председник Чешке Републике, од мене траже да се тако понашам, ја сам председник Чесима, а не Србима“. Ради објашњења да кажем да су г. Хавел и проф. Јелинек чешки дисиденти од 1968. године, и од тада је трајало њихово ближе познанство и дружење.

Једне од 2000-итих година, опет на стилистичким сусретима у Ополу, упознао сам проф. Иву Поспишила из Брна. Дао сам му једну од својих до тада објављених књига, мислим да је то била *Фоносџилистџика сџиха*. Сутрадан проф. Поспишил ми је пришао и рекао: „Знате, професоре Чаркићу, ја сам мислио да се тамо на Балкану једино Хрвати озбиљно баве стихом, а сада видим да и ви Срби то успешно чините“. Од тада су почела наша чешћа дописивања преко електронске поште, и позиви проф. Поспишила да дођем у Брно на Филозофски факултет и одржим неколико предавања. Једном приликом смо се били договорили око тога. Међутим, десило се да ми је умрла жена после дуге и тешке болести. Услед тога сам био ужасно емоционално празан и потпуно неспреман да путујем и држим предавања, тако да смо мој долазак у Брно одложили за крај те календарске године. Када сам стигао у Брно, већ сутрадан сам се срео са проф. Јелинеком. Седели смо у неком од ресторана у Брну уз ручак и чешко црно пиво и ћаскали о различитим стварима. Тада ми је проф. Јелинек рекао да интезивно ради на својој најзначајнијој књизи *Пуризми у чешком језику*. Ову књигу, односно истраживања пуризама у чешком језику, сматрао је својим

животним делом. Због тога се извињавао што не може да припреми неки чланак за часопис „Стил“. Да напоменем да сам тих година редовно од проф. Јелинека добијао честитке за Нову годину, на које, нажалост, нисам одговарао. Јер ме увек затицала честитка проф. Јелинека која је стизала на неколико дана пред Нову годину, тако да је било излишно да пишем и шаљем честитку која ће стићи десет или петнаест дана по Новој години. Проф. Јелинек ми је по потреби писао „обична“ писма, јер се није служио Интернетом, нити електронском поштом.

Почетком 21. века проф. Јелинек је већ престао да одлази на међународне конференције изван Чешке Републике. Жалио се да су му дужа путовања напорна и да углавном најрадије остаје код куће. У септембру 2006. године дошао сам на међународну стилистичку конференцију у Ополу, а после ње сам и остао у Ополу, јер сам био изабран да на три године држим предавања тамо на Универзитету. Негде почетком летњег семестра 2007. године опет сам добио позив од проф. Иве Поспишила да дођем у Брно и држим предавања. Договорили смо се да то буде у априлу и да останем недељу дана, јер сам, наравно, имао обавеза и на Универзитету у Ополу. По доласку у Брно, већ сутрадан, срео сам се са проф. Јелинеком на Филозофском факултету. Отишли смо у његов кабинет, који је он делио са још двојицом колега. Кабинет је био претрпан књигама. Ту смо седели извесно време, разговарајући, уз кафу или чај, о његовој књизи *Пуризми у чешком језику*, коју је проф. Јелинек увелико писао. Опет ми се извињавао што није у могућности да поред рада на књизи напише и рад за „Стил“. Захваљивао ми се што му редовно шаљем примерке „Стила“, те да је веома задовољан његовим квалитетом и дизај-

Брatis, 16/3 2005г.

Уважаемый коллега и друг,

408

искренне благодарю Вас за третий том сборника Стиль. Я очень рад тому, что Вы постоянно продолжаете собирать издательство. Вы таким образом оказываете огромную услугу славянской стилистике, так же как и латинистике России. Издавая сборник, Вы делаете Кембридж общепризнанным центром научной стилистики.

Меня удерживает отсюда за то, что я уже давно не присылал в Ваши сборники своих статей. К сожалению, в последнее время мне часто изменяет здоровье. Временами, я в течение целых недель не в состоянии заниматься научной работой, а в остальное время мне приходится исполнять обязанности на статьи в сборники посвященные коллегам - коллегам. А много времени у меня отнимает подготовка книги об истории чешского туризма.

Но о Вашем сборнике Стиль буду серьезно думать в своей программе во второй половине настоящего года.

Желаю Вам дальнейших успехов в работе.

Ваш Milan Jel'icek

ном. После смо отишли у неки од ресторана у Брну на ручак уз обавезно чешко црно пиво. За време ручка причали смо о разним ставрима: о науци, о животу, о променама које су захватиле све бивше социјалистичке земље. Дошао је и на моје јавно предавање, које је било намењено широј публици, а не само студентима Филозофског факултета. Након предавања отишли смо на вечеру, где смо опет дуго разговарали о много чему. Њега је већ почела да мучи старост и повремене болести. Особито га је плашило то што га болест повремено одваја од његових „пуризама“. На крају нашег разговора, који је трајао и после вечере, љубазно ми је скренуо пажњу да му се слободно јавим ако ми затреба нека чешка књига.

Почетком пролећа 2008. године добио сам писмо од проф. Иве Поспишила у коме ме обавештава да ће се састанак *Комисије за њоеџику и сџиљииџику Комиџеџа слависџа* одржати 10. јуна у Брну. Обарадовао сам се том путовању. Највише из разлога што ћу се поново срести са проф. Миланом Јелинеком. Али десило се још нешто што је појачало моју жељу за сусретом са њим. Наиме, почетак априла је време интензивног стизања радова за „Стил“ за 2008. годину. Међу тим радовима добио сам и рад од Михаила Кристека из Брна, који је био посвећен јубилеју проф. Милана Јелинека за његов 85. рођендан. То је био још јачи повод да се обавезно видим са проф. Јелинеком када дођем у Брно. Желео сам да од њега затражим да ми пошаље своју биографију и библиографију како бисмо их штампали у „Стилу“. Стога сам писао проф. Поспишилу да обавести проф. Јелинека да долазим у Брно и да желим да се видим са њим. Када сам стигао у Брно 9. јуна срео сам се са проф. Поспишилом у хотелу *Конџиненџал*, где сам био одесео. Он ме је између осталог

обавестио да ће проф. Јелинек доћи сутра у 12:00 часова на састанк *Комисије*, тако да ћемо се видети. И стварно тачно у подне проф. Јелинек је ушао у салу где је трајала седница. Одседео је до краја, негде до после 13:00 часова. Онда смо се нас двојица директно упутили у ресторан, који је он одабрао, да ручамо. Наручили смо пастрмку са куваним кропиром као прилогом и салатом од различитог поврћа. Затражили смо као и обично црно пиво, међутим, црног пива није било, тако да смо били принуђени да пијемо светло пиво. Док смо чекали да нам сервирају ручак, уз пијуцкање пива почео је наш разговор. У ствари, више је то био монолог проф. Милана Јелинека. Већ на почетку разговора пожалио ми се да више добро не чује, да олако заборавља ствари, да бива да понекад по неколико дана не излази из кревета. У односу на прошлу годину биле су видне и неке физичке промене на њему. Желео сам да са тих лоших ставри скренем разговор на нешто лепше. Упитао смо га докле је стигао са својом књигом *Пуризми у чешком језику*. Истовремено је одмахнуо и главом и руком, па додао: „А од тога нема ништа“. Запањено сам упитао: „Како да нема ништа?“ Он је тужно проговорио: „Појавиле су се две књиге из историје пуризама у Немачкој и Русији“. „Али какве то везе има са Вашом књигом?“ – изненађено сам упитао. Проф. Јелинек је даље наставио. „Знате, рукопис мојих *џуризама* је био на немачком језику. Зато сам га дао Немцима на редакцију. Онда се изненада појавила књига из историје пуризма на немачком, у којој сам препознао мој прерађени рукопис“. У том тренутку изгледао је веома слоњено и тужно. Ипак је наставио: „Знате, ја сам се читав живот борио против германизације чешког језика, а тако се моја животна ствар завршила. С једне стране

нисам имао среће у животу. Моје најбоље животне године, и то 25. мојих најбољих година прошло је у немогућности да радим. Ту су посебно битне 1948. и 1968. година. Био сам на страни свога народа, а то се веома жестоко и болно плаћало. Али било је то време када се није могло да се не живи“. Онда је нагло заћутао, замислио се. И после подуже тишине поново проговорио: „Страшно ме мучи то што је Косово признато од неких земаља. Па то није у реду. Признањем Косова је отворен један веома провокативан процес. Неки би требало дубоко да се замисле“. Прекинуо сам га речима: „Професоре Јелинек, оставите ружне ствари. Причајмо о нечему лепшем. Чиме се сада занимате“. Одједном се вратио сјај у његове очи. „Да ме нисте питали, можда се не бих ни сетио да Вам кажем у чему пролази моје садашње време. А можда сам Вам већ о томе писао или испричао, пошто лако забрављам, да су ме неки моји пријатељи наговорили да напишем мемоаре. Тиме се бавим у последње време“. „Па докле сте стигли?“ – упитао сам га весело. „Ааа, мемоаре, завршио сам. Сада моја жена сређује тај рукопис. Верујте, живео сам у време када је живот за чешки народ био веома буран, живео сам у време када се није могло да се не живи“. Изговоривши поново ове речи, утонуо је у мисли. Прекинуо сам његову ћутњу. „Професоре

Јелинек, сусрети с Вама за мене значе веома много. Бити у Брну а не срести се с Вама, за мене би то био ненадокнадив пропуст. Али, поред тога имам и једну молбу. Добио сам од др Михаила Кристека чланак посвећен Вашем јубилеју за 85. годишњицу вашег живота – и родила ми се идеја да у „Стилу“ поред Кристековог чланка штампамо Вашу биографију и библиографију, а не би било лоше да ми пошаљете и Вашу фотографију, и њу ћемо обајавити. Ја ћу с моје стране написати неколико реченица о нашим сусретима онако како и колико их памтим“. Насмешио се скоро неприметно. „Знате, то ме радује. Али, толико публицитета не заслужујем, библиографија је веома дугачка и захтева много простора“. „Професоре Јелинек, то није проблем. Ја сам главни и одговорни уредник „Стила“, и штампаћу све што ми пошаљете“. Ручак се завршио. Он је инсистирао да плати, напоменувши да сам ја његов гост. Нисам се противио. Отпартио ме до хотела *Континентал*. Два пута ми стиснуо руку у знак опраштања. И додао. „Ако вам затреба нека чешка књига само ми напишите, одмах ћу Вам послати“. Отишао је низ улицу према центру града. Гледао сам за њим, понављајући његове речи: „живео сам у време када се није могло да се не живи“.

Милосав Ж. Чаркић (Београд)

Milan Jelínek – Bibliografie prací za léta 1998–2007

Soupis navazuje na starší Bibliografii prací za léta 1947–1997 uvedenou v knížce *Jazyk a kultura vyjadřování. Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám*. Karlík, P. – Krčmová, M. (eds.). Brno : MU, 1998, s. 15–39. Je publikován jako neformální připomínka životního jubilea autora (nar. 22. června 1923).

Zkratky:

k = knižní publikace, kk = kapitola v knize,
b = biograficko–bibliografický medailon,
vzpomínka, r = recenze, red = redakce,
s = studie, článek, p = publicistický článek,
sl = sloupek, jazykové zákampí.

411

Doplňky za rok 1997

- (s) O novodobém českém jazykovém purismu a jeho ztroskotání. Sociolinguistica Slovaca 3: Slovenčina na konci 20. storočia, jej normy a perspektivy. Ondrejovič, S. (ed). Bratislava : Veda, 1997, s. 153–163.
- (s) Concezioni dello stile degli strutturalisti Praghesi. In *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Opacki, I. – Wilkoň, A. – Żurawska, J. (eds.). Katowice : Uniwersitet Śląski 1997, s. 41–49.
- (s) Co považují lidé za chyby. Čeština doma a ve světě 1V, 1997, č. 4, s. 35–38.
- (s) Čeština v transformované společnosti. Universitas 1997, č. 4, s. 3–7.
- (r) Významná práce o pojmech „jazykový systém“, „norma“, „kodifikace“, „spisovnost“ aj. Český jazyk a literatura 48, 1997–98, s. 58–62.
- (b) Jazykověda na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. NŘ 80, 1997, s. 210–212.
- (p) První pětiletí Slezské univerzity. In *5 let Slezské univerzity 1991–1996*, s. 18–19.
- (p) Nikdo neví, jak se budou ubírat dějiny. Mosty 1997, č. 50, s. 5.
- (sl) Namyšlený. LNN 15/11 1997. – Kontraproduktivní. LNN 6/12 1997.

1998

- (s) K Masarykovu jazyku a stylu v díle Rusko a Evropa. In *Tomáš Garrique Masaryk a ruské revoluce*. Martonová, T. (red.). Hodonín : Masarykovo muzeum, 1998, s. 19–36.
- (s) Neoddalujme uměle spisovnou češtinu a slovenštinu. In *Českoslovenství, středoevropanství, evropanství 1918–1998. Úvahy, svědectví a fakta*. Kučerová, S. aj. (red.) Brno : Konvoj, 1998, s. 422–429.
- (s) O některých puristických tendencích v kultuře spisovné slovenštiny. In *Brněnská slovakistika a česko-slovenské vztahy*. Pospíšil, I. (ed.). Brno : FF MU, 1998, s. 29–40.
- (s) Šabatovo umění diskutovat. In *Když se řekne Šabata*. Šabata, J. (red.). Brno : Doplněk 1998, s. 112–119.
- (s) Boj o kompozita ve spisovné češtině. In *Přednášky a besedy z xxxi. běhu LŠSS*. Brno : MU, 1998, s. 21–31.
- (r) Zdařilý slovník stylistických pojmů (o knize Jany Hoffmannové *Stylistika a ...*). SaS 59, 1998, s. 291–5.

 2008

- (b) Příteli a učiteli Miloši Dokulilovi k pětáosmdesátinám. In: *Obsah – výraz – význam : výbor z lingvistického díla Miloše Dokulila*. Uličný, O. (ed.) Praha: FF UK, 1997, s. 72.
- (sl) Ližina a lyže. LNN 3/1 1998. – Ulehl, aby už nevstal. LNN 28/3 1998. – Mít pech. LNN 14/3 1998. – Ministr – mluvčí vlády. LNN 11/4 1998. – Speditér a spíže. LNN 25/4 1998. – Obnos. LNN 9/5 1998. – Vicekrál. LNN 16/5 1998.

1999

412

- (red) *Argumentace a umění komunikovat*. Brno: Pe d F MU, 1999 (distribuce 2000). S. B. Švandovou.
- (kk) Předmluva. In *Argumentace a umění komunikovat*. Jelínek, M. – Švandová, B. (eds.). Brno: Pe d F MU, 1999, s. 5–6.
- (kk) Z dějin řečnictví. In *Argumentace a umění komunikovat*. Jelínek, M. – Švandová, B. (eds.). Brno: Pe d F MU, 1999, s. 55–74.
- (kk) Stylistické předpoklady úspěšnosti veřejného projevu. In *Argumentace a umění komunikovat*. Jelínek, M. – Švandová, B. (eds.). Brno: Pe d F MU, 1999, s. 197–219.
- (kk) Výběr tématu a jeho strukturování. In *Argumentace a umění komunikovat*. Jelínek, M. – Švandová, B. (eds.). Brno: Pe d F MU, 1999, s. 229–242.
- (kk) Syntaktická výstavba promluvy. In *Argumentace a umění komunikovat*. Jelínek, M. – Švandová, B. (eds.). Brno: Pe d F MU, 1999, s. 243–267.
- (s) Anregungen des Prager Linguistischen Zirkels zur Verwissenschaftlichung der Stilistik. *Travaux du Cercle Linguistique de Prague 3*. Amsterdam – Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1999, s. 265–274.
- (s) Dilemme d'européisation de la langue tchèque littéraire ou de sa purification. In: *The Crossroads of European Culture 1998. Responsibilities and Hopes*. Fukač, J. – Chlup, Z. – Mizerová, A. – Schauerová, A. (eds.). Brno: VUT, 1999, s. 257–265.
- (s) Evropeismy v jazyce Masarykově. In: *Evropanství a Tomáš Garrigue Masaryk*. Martonová, T. (red.). Hodonín: Masarykovo muzeum, 1999, s. 67–79.
- (s) Josef Zubatý jako kritik českého jazykového purismu. In *Festschrift für Klaus Trost zum 65. Geburtstag*. Hansack, E. – Koschmal, W. – Nübler N. – Večerka, R. (eds.). München : Verlag Otto Sagner, 1999, s. 101–108.
- (s) Poreklo i funkcija nove vrste predloga u srpskom jeziku. In *Naučni Sastanak Slavista u Vukove Dane*. Beograd : MSC, 1998, s. 183–189.
- (s) Česká přirovnání a jejich evropské souvislosti. In *Přednášky a besedy z XXXII. běhu LŠSS*. Brno: FF MU, 1999, s. 24–39.
- (s) Stav kodifikace spisovné češtiny koncem druhého tisíciletí a vývojové tendence našeho jazyka. *Dokořán III*, č. 11, 1999, s. 22–36.
- (s) Styl encyklopedických statí. In *Čeština – univerzália a specifika I*. Karlík, P. – Hladká, Z. (eds.). Brno : FF MU 1999, s. 117–125.
- (s) Tažení českých puristů proti novým výrazům s předložkovou funkcí. *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity 179*, 1999. *Jazykověda – Lingvistika č. 3*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1999, s. 101–110.
- (s) Ustálená přirovnání v češtině a ruštině. In *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky*. Gazda, J. (ed.). Brno: Ústav slavistiky FF MU, 1999, s. 73–82.
- (s) Volba mezi explicitností a implicitností ve verbální komunikaci. In *Jinakost, cizost v jazyce a v literatuře*. Čechová, M. – Moldanová, D. (eds.). Ústí n. Labem : UJEP 1999, s. 11–17.

2000

- (s) Der Purismus in der Entwicklung der tschechischen Schriftsprache im 19. und 20. Jahrhundert. In Deutsch-tschechische Sprachbeziehungen (Germanismen. Personennamen. Ortsnamen). Trost, K. (ed.). Regensburg : S. Roderer Verlag, 2000, s. 9–63.
- (s) Kam směřuje česká jazyková kultura: k evropeizaci, či k purismu? In Přednášky a besedy z XXXIII. běhu LŠSS. Brno : FF MU, 2000, s. 65–76.
- (s) Jazykověda v Masarykových textech. In Tomáš Garrique Masaryk a věda. Bez editora. Hodonín: Masarykovo muzeum 2000, s. 80–88.
- (s) Kultura spisovné češtiny po druhé světové válce. In Balance a výhledy ve středu Evropy na prahu 21. století. Úvahy, svědectví a fakta k 10. výročí československého listopadu 1989–1999 a k 150. výročí narození T. G. Masaryka. Kučerová, S. (red.) Brno : Konvoj, 2000, s. 316–321.
- (s) Novináři přejí spřežkovým přídavným jménům typu *odsouzeníhodný*. Čeština doma a ve světě VIII, 2000, s. 78–82.
- (s) Novodobý český jazykový purismus a jeho překonání. Kritický sborník XIX, 1999/2000, s. 43–64.
- (s) O Hattalově Brusu jazyka českého. In Člověk a jeho jazyk. Jazyk jako fenomén kultury. Na počest prof. Jana Horeckého. Buzássyová, K. (ed.). Bratislava : Veda, 2000, s. 141–151.
- (s) O stylu Otty Urbana v knize Česká společnost 1848–1918. AUC – Philosophica et historica 2, 1997 – Studia historica XLVI. Badatelské problémy 19. století. Sborník k nedožitým šedesátinám profesora Otty Urbana. Praha : Karolinum, 2000, s. 13–37.
- (s) Syntaktická kondenzace jako charakteristický rys odborného stylu (na materiálu českých odborných textů). Stylistyka IX, 2000, s. 93–102.
- (sl) Ve spisovné češtině: bez tří a čtyř ano, rozhodně ne *bez dvouch*. Den 18/10 2000.

413

2001

- (s) Co je to jazyková chyba? In Profesor Hauser jubilující. Sborník příspěvků ze semináře konaného 10. 4. 2001 při příležitosti 80. narozenin prof. PhDr. Přemysla Hausera, csc. Brno : P e d F MU, 2001, s. 75–85.
- (s) Funkce a typy syntaktických kondenzátorů v odborných textech. In Termina 2000. Žemlička, M. (ed.). Praha : Galén, 2001, s. 48–53.
- (s) O potřebě verbonominálních spojení v intelektualizovaných textech vůbec a odborných zvlášť. In Termina 2000. Žemlička, M. (ed.). Praha : Galén, 2001, s. 204–211.
- (s) Masarykův vztah k cizím národům a jejich jazykům. In T. G. Masaryk na přelomu tisíciletí. Sborník příspěvků z VIII. ročníku semináře Masarykova muzea v Hodoníně 15. listopadu 2000. Hodonín : Masarykovo muzeum, 2001, s. 86–96.
- (s) Styl dramatických textů Václava Havla. In Přednášky a besedy z XXXIV. běhu LŠSS. Brno : FF MU, 2001, s. 74–89.
- (s) Václav Ertl jako kritik jazykového purismu. Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, řada jazykovědná D1. Opava 2001, s. 86–94.
- (b) Slavistická a bohemistická činnost doc. PhDr. Vladimíra Šaura, csc. Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, řada jazykovědná D1. Opava 2001, s. 7–9.

CASA 2008

2002

414

- (kk) Aktualizace; Amplifikace; Antiteze; Apostrofa; Čistota jazyka; Disimilace textová; Epiteton; Faktor stylotvorný; Hříčka slovní; Katachreze; Kondenzace; Konkurence výrazová; Metonymie; Perifráze; Personifikace; Poetismus; Příznak stylový; Purismus; Styl; Styl dramatický; Styl esejistický; Styl funkční; Styl objektivní; Styl odborný; Styl oficiální a soukromý; Styl poetický; Styl prozaický; Styl publicistický; Styl subjektivní; Styl umělecký; Stylistika; Synekdocha; Vulgarismus; Zkratka. Hesla in Encyklopedický slovník češtiny. Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.). Praha: NLN, 2002.
- (s) Čeština dnes a v budoucnu. The Czech Language, Present and Future (paralelně angl.). In Myšlenky na zlomu tisíciletí. Mizerová A. – Sedlák, J. – Dub, P. (eds.). Brno : VUTUM, 2002, s. 205–219.
- (s) Implicitnost a explicitnost komunikace a stylu. Stil 1. Banjaluka – Beograd, 2002, s. 45–53.
- (s) K vymezení a uplatňování obrozenecké periody. Bohemica litteraria V. Dušanu Jeřábkovi k osmdesátinám. Brno : FF MU, 2002, s. 39–49.
- (s) Le style des dialogues dans les proses dramatiques de Václav Havel. In Václav Havel as a Dramatist. Fukač, J. – Pospíšilová Z. – Mizerová, A. (eds.). Brno : VUTUM, 2001 (vyšlo 2002), s. 92–98.
- (s) Pády prosté ustupují pádům předložkovým. In Čeština – univerzália a specifika IV. Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.). Brno : MU, 2002, s. 77–84.
- (s) Puristické tažení proti kompozitům. In Přednášky a besedy z xxxv. běhu LŠSS. Brno : FF MU 2002, s. 77–89.
- (s) Puristické zásahy Františka Baroše do textu Babičky Boženy Němcové. Literární archiv – Sborník Památníku národního písemnictví 34, 2002, s. 97–134.
- (s) Verbonominální spojení v českých obrozeneckých textech. Sborník prací Filozoficko–přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, řada jazykovědná D 2, 2002, s. 72–89.
- (s) Hallerova teorie jazykové správnosti. *Usta ad Albim Bohemica* roč. 1., 2002, č. 3, s. 21–28.
- (s) O „plevelných“ slovech. Universitas 2002, č. 2, s. 16–19.
- (s) Potíže se jmennými tvary adjektiv v doplňku a přísudku. Universitas 2002, č. 4, s. 70–73.

2003

- (s) Über den Purismus in der tschechischen Sprachkultur im 19. und im ersten Drittel des 20. Jahrhunderts. In 250 Jahre Fremdsprachenausbildung im Österreichischen Militär am Beispiel des Tschechischen. Ernst, J. (ed.). Wien : Landesverteidigungsakad, 2003, s. 112–122.
- (s) O verbonominálních spojeních ve spisovné češtině. In Přednášky a besedy z xxxvi. běhu LŠSS. Brno : FF MU, 2003, s. 37–51.
- (s) Odborná terminologie a jazyková kultura. Národní knihovna 14, 2003, č. 4, s. 212–218.
- (s) Transpoziční verbální adjektiva aktivní. Sborník prací FF MU, A 51, 2003, s. 114–123.
- (s) O přičestí trpném. Universitas 2003, č. 1, s. 72–73.
- (s) Věty vztažné a jejich kondenzáty. Universitas 2003, č. 2, s. 52–55.
- (s) Přídavné jméno usnadňuje tvorbu dvojslovných a víceslovných termínů. Universitas 2003, č. 3, s. 66–70.
- (s) O tvarech infinitivu v dnešní češtině. Universitas 2003, č. 4, s. 64–66.

- (b) Klasické gymnázium ano, či ne? Jubilejní ročenka. Brno: Klasické gymnázium 1993–2003, 2003, s. 90–91.
- (b) K osmdesátým narozeninám prof. RNDr. Martina Černohorského. Vědec, pedagog a organizátor. Noviny Slezské univerzity roč. 8, 2003, č. 5, s. 22–23.

2004

- (k) Kronika 85 let Tělocvičné jednoty Sokol Brno v I. Černovice 1919–2004. Spolu s O. Rejnišem a J. Malým.
- (s) Vztah historika češtiny Jana Gebauera k českému purismu. In Přednášky a besedy z XXXVII. běhu LŠSS. Brno : FF MU 2004, s. 61–72.
- (s) Vývoj kultury novodobé spisovné češtiny. In Milan Jelínek, doctor honoris causa SU v Opavě. Opava : SU, 2004, s. 7–16.
- (s) Styl literárněvědných textů Arna Nováka. Bohemica litteraria v. 5–6, 2002–2003, s. 155–165.
- (s) Jak je to s kurzem? Universitas 2004, č. 1, s. 68–70.
- (s) O nových předložkách vyjadřujících zahrnutí do nějakého celku nebo vynětí z něho. Universitas 2004, č. 2, s. 69–72.
- (s) Osvědčily se úpravy českého spisovného jazyka od r. 1957? Universitas 2004, s.
- (sl) Jazykové zákampí (o slově pendrek). LN 16/11 2004.

415

2005

- (s) Brněnský samizdat. In Česká a polská samizdatová literatura. Czeska i polska literatura drugiego obiegu., Opava : FPF SU, 2004, s. 39–49.
- (s) Konkurenční prostředky při vyjadřování času v češtině. In Čas v jazyce a v literatuře. Čechová, M. – Moldanová, D. – Millerová, Z. (eds.). Ústí n. Labem : Pe d F UJEP, 2005, s. 19–22.
- (s) O českém jazykovém purismu v 19. a v první třetině 20. století. In Přednášky a besedy z XXXVIII. běhu LŠSS. Brno : FF MU 2005, s. 43–52.
- (s) Spisovná čeština po únoru 1948. In Literatura určená k likvidaci. Nováková, L. (ed.). Brno: Obec spisovatelů, 2004, s. 75–89.
- (s) Výrazy předložkové povahy vyjadřující podnět nebo zřetel k čemu. In Oratio et ratio. Sborník k životnímu jubileu Jiřího Krause. Čmejrková, S. – Svobodová, I. (eds.). Praha : UJČ AV ČR, 2005, s. 183–190.
- (s) Puristické zásahy do systému českých modálních sloves. Sborník Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni: Profesor Lumír Klimeš jubilující. Plzeň – ZU, 2005, s. 31–38.
- (s) Kultura spisovné češtiny po druhé světové válce. In Setkání bohemistů Cikháj 2004. Brno : FF MU, s. 8–12.
- (s) Má Naše řeč kodifikační pravomoc? NR 88, 2005, s. 202–206. Spolu s redakční radou časopisu.
- (s) Ediční poznámka in Albert Einstein, Teorie relativity. Brno : Vutium, 2005.
- (s) Kontraproduktivní kontroverze a k tomu kontraadmirál. Universitas 2005, č. 2, s. 55–57.
- (s) Nevyhýbejme se předložce skrz. Universitas 2005, č. 1, s. 58–60.
- (s) Oslovit a vnímat. Universitas 2005, č. 3, s. 66–67.
- (s) Je sloveso *zmínit co* „nestvůra“? Universitas 2005, č. 4, s. 44–46.

 2008

2006

416

- (s) Brněnský samizdat. In Literatura určená k likvidaci II. Nováková, L. (ed.). Brno : Obec spisovatelů, 2006, s. 107–121.
- (s) Ertlova teorie jazykové správnosti a jeho vztah k purismu. In Teorie a empirie. Bichla pro Krčmová, M. – Šefčík, O. – Sova, R. (eds.). Brno : FF MU, 2006, s. 9–16.
- (s) O evropeizačních tendencích ve vývoji spisovné češtiny. In Přednášky a besedy z XXXIX. běhu LŠSS. Brno : FF MU 2006, s. 36–50.
- (s) Principy rozboru individuálního stylu. In Komunikace – styl – text. Jaklová, A. (ed.). České Budějovice : Jihočeská univerzita, 2006, s. 35–40.
- (s) O kodifikaci spisovné češtiny. NŘ 89, 2006, s. 30–32.
- (s) Etické písmo Kotrleho obetkané lyrikou. Literární noviny 45, 6/11 2006.
- (s) Latina versus angličtina v cizích slovech. Universitas 2006, č. 1, s. 22–24.
- (s) Musíme lišit tvary zájmena 3. osoby singuláru podle rodu? Universitas 2006, č. 2, s. 36–38.
- (s) Přišli všichni bez třech (čtyřech). Universitas 2006, č. 3, s. 26–28.
- (s) Odpovídám příběhům prof. Dítěte. Universitas 2006, č. 4, s. 21–23.
- (p) Vývoj češtiny se mi zdá příznivý. Sondy 16, č. 26, s. 5

2007

- (kk) Purismus. In Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky. Pleskalová, J. – Karlík, P. – Krčmová, M. (eds.). Praha : Academia, 2007, s. 540 – 572.
- (s) Au commencement était l' Association Jan Hus. In Romanicca Olomucensia XVII. Université d'été. Langue (s)et langages. Univ. Palackého v Olomouci, 2006, s. 17–18.
- (s) O češskom jazykovom purizme novogo vremeni. In Globalizacija – etnizacija. Etnokulturnyje i etnojazykovye processy. Neščimenko, G. P. (ed.). Moskva : Nauka 2006, kniha 2, s. 30–36.
- (s) Verbonominální synonyma k slovesům. In Přednášky a besedy ze XI. běhu LŠSS. Brno : FF MU, 2007, s. 40–49.
- (s) Hranice. Universitas 2007, č. 1, s. 31–33.
- (s) Spojka *jestli* není nespisovná. Universitas 2007, č. 2, s. 30–31.
- (p) Nový impulz pro pěstování česko–slovanské vzájemnosti. Hlas. Zpravodaj ČSV 2007, č. 1.

Marie Krčmová (Brno)